

De Vliegenzwam: wie kent hem niet?

Rood met witte stippen: iedereen kent de Vliegenzwam ❶. Het is een algemene soort die vooral op zandgrond voorkomt. Landelijk neemt de Vliegenzwam de laatste decennia iets toe. De Nederlandse Mycologische Vereniging (NMV) was benieuwd naar de actuele verspreiding van deze attractieve paddenstoel en betrok daarbij nadrukkelijk het publiek.

Melchior van Tweel (NMV)

Het is niet de eerste keer dat de Vliegenzwam in de belangstelling stond. In 2022 werd voor de derde keer een publieksinventarisatie gehouden, als vervolg op die van 1991 en 2000 (Oosterbaan e.a., 1992, Tweel, van, e.a., 2001). Zij is georganiseerd door de NMV en KNNV Vereniging voor Veldbiologie. Om de inventarisatie bekend te maken bij het grote publiek zijn oproepen geplaatst in kranten en tijdschriften, zijn interviews gegeven op radio en televisie en natuurberichten geplaatst op Nature Today. De waarnemers konden hun waarnemingen via de gebruikelijke kanalen doorgeven, zoals waarneming.nl, telmee.nl en verspreidingsatlas.nl. Op waarneming.nl was er een speciale pagina gemaakt waar nieuwe waarnemers laagdrempelig hun waarneming konden doorgeven. Aan het project was ook een wedstrijd verbonden: wie vindt de Vliegenzwam met de grootste hoed? Het record bleek 29 cm te zijn. ❷ De bereidheid om mee te doen aan de publieksinventarisatie was groot. Meer dan 42.000 waarnemingen van de Vliegenzwam werden verzameld door bijna 10.000 waarnemers. Ten

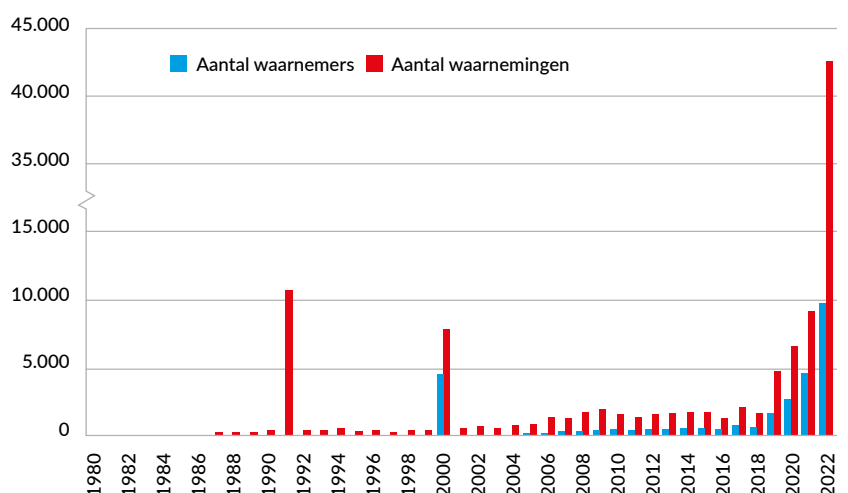
❶ Vliegenzwam.
Foto: Melchior van Tweel.

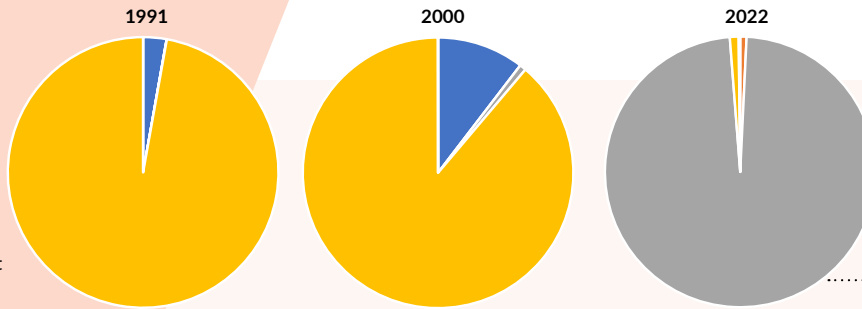
❷ De grootste Vliegenzwam.
Foto: Nel van der Aa.

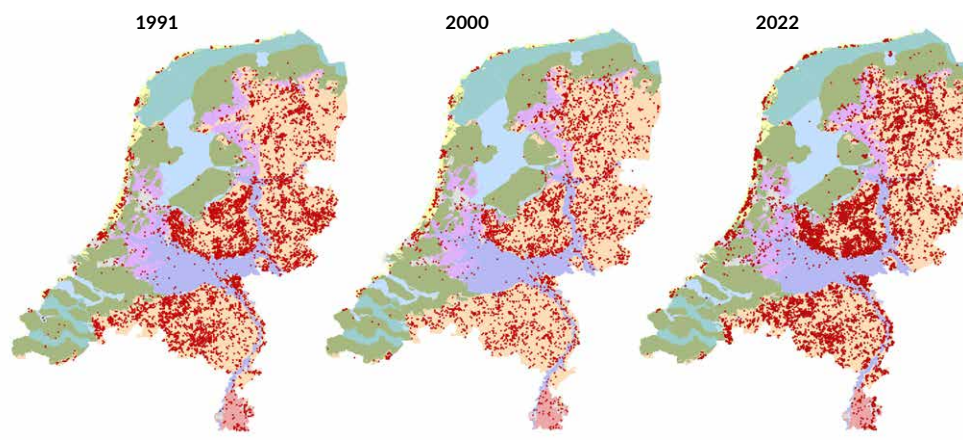
opzichte van de twee voorgaande edities is het aantal Vliegenzwamwaarnemingen meer dan verviervoudigd en het aantal waarnemers verdubbeld. ❸ De toename van het aantal waarne-

Aantal waarnemers en waarnemingen van de Vliegenzwam sinds 1980. NB: van het project van 1991 zijn geen namen van waarnemers genoteerd.

4 Bronnen van de waarnemingen van de verschillende Vliegenzwamprojecten.

5 Verspreidingskaarten van de Vliegenzwam van de projecten uit 1991, 2000 en 2022.

mingen zegt overigens niets over een eventuele toename van de Vliegenzwam. Het is het resultaat van het grote aantal waarnemers dat in 2023 meedeed en het gemak waarmee tegenwoordig waarnemingen via online invoerportalen kan worden doorgegeven. Deze ontbraken bij de vorige edities. Voornamelijk waarneming.nl en bijbehorende invoer-apps spelen nu een belangrijke rol bij het laagdrempelig doorgeven van paddenstoelwaarnemingen. ❶ Publieksinventarisaties zijn van toegevoegde waarde op de meetnetinventarisaties. In korte tijd worden veel gegevens verzameld (pieken in de grafiek), waarmee we een vollediger én actueel beeld van de verspreiding van de Vliegenzwam hebben gekregen. Bij het vergelijken van de resultaten van 1991, 2000 en 2022 valt op dat in de verspreiding van de Vliegenzwam sinds 1991 nauwelijks iets is veranderd. ❷

De Vliegenzwam is duidelijk een soort van de hogere zandgronden in het oosten, midden en zuiden van het land en van de duinen. In de veen- en kleigebieden komt de soort ook wel voor, maar veel minder. Hier blijkt de soort vooral op plekken te staan waar zand is opgebracht, zoals in wegbermen en in parken.

De Vliegenzwam onderhoudt een symbiose met voornamelijk loofbomen (mycorrhiza of zwamwortel, zie kader op blz. 17). In 1991 werden de meeste vondsten bij Berken gedaan (80%). In 2022 valt op dat er naar verhouding veel meer waarnemingen zijn gedaan bij Eiken en in mindere mate ook Beuken. ❸ Een verklaring hiervoor is moeilijk te geven. Opvallend is wel dat Eiken en Beuken veel langs wegen worden aangeplant en Berken veel minder. Mogelijk hebben mensen bij de projecten van 2000 en 2022 vooral langs wegen en paden gekeken.

6 Verhouding tussen de waardbomen bij de verschillende inventarisatieprojecten.

